

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ob zaključku 53. letnika »Učiteljskega Tovarisa« se zahvaljamo vsem naročnikom, naročnicam, sodelavcem in sodelavcem za podporo in pomoč, ki so nam jo izkazovali tudi v preteklem letu. — V najhujši dobi zatiranja naprednega učiteljstva in našega glasila so stali zvesto ob naši strani, da nas sovražnikova sila ni zatrla. — Vse prijatelje in podpornike nujno prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v bodočem letu! Zvestobo bomo vračali z zvestobo. Zavedamo se, da smo ob teh težkih razmerah v polni meri služili svoji malogi. Enako bomo delali tudi poslej. Odbijali bomo napade, branili čast in pravico ter delovali po svojih najboljših močeh za napredek in prospeh slovenskega šolstva in učiteljstva. Skrbite predvsem, da se število naših plačujočih naročnikov in naročnic izdatno pomnoži. Le na ta način si ustvarimo trdno materialno podlago, ki je prvi pogoj napredovanju našega tiska! Ne v znamenju malodušnosti in miru, temveč v znamenju odločnosti in boja zaključimo letošnje in stopamo v prihodnje leto!

Z odprtim vizirjem!

(Iz sežanskega okraja.)

Sedaj vemo, pri čem smo. Stojimo si nasproti iz obličja v obličje, a kar je med nami, ni ljubezen! Dobro je, da je prišlo do tega, zakaj učiteljstvo nima v tej lepi družbi ničesar iskati. Zveza je bila nena ravna in ni bila učiteljstvu v čast.

Dne 17. t. m. se je vršila v Sežani po zastopnikih davkoplačevalcev izforsirana seja pomnoženega okr. š. sveta, ki je bila razglašena že za 6. t. m.

Maščevalnost je precej primitivna strast; za njo ni treba niti državnih izpitov, torej ni povoda, da bi se naši veleučeni gg. zastopniki ne mogli z njo drapirati. In končno, če služi tako imenitno Alban-cem, ne more biti to v nečast niti njim, velemožnim kraškimi magnatom!

Torej ad rem! Zadeva je interesantna in — kar je glavno — poučna obenem.

S fingirano-užaljenim srcem so pripihali ti mučeniki svojega poklica na določeni dan v sejnico. Srd in junaštvo (ta lepa magnatska čednost, kadar so lepo med seboj) sta jim poganjala kri hitreje po žilah in jim dahnila nežne rdeče cvetke na lica. Vsi ogorčeni so si hiteli medsebojno zagotavljati svojo ogorčenost in ko so se zedinili v tem, da vlada in puncto ogorčenost med njimi najlepša harmonija, ki je za tisti moment ni kalila niti diferenca političnega mišljenja. Objeli so se v bratski ljubavi, opletali nekaj časa okrog sebe z znanimi salomonskimi argumenti, s katerimi so dokazali, da je učiteljstvo briljantno situirano, ter sklenili kot monumetum aere perennius naslednjo diplomatsko modrost:

1. Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj se pozove, da takoj prekliče znano resolucijo o »zaničevanju«.

2. Učitelja Hreščaka, ki je predlagal to resolucijo, je takoj spraviti v disciplinarno preiskavo. (Obteževalno za Hreščaka je dejstvo, da službuje v Lokvi).

Torej učiteljstvo: pozor! Vsi pod klop in prstek v usta! Ena, dve, tri! (Tam v predzadnji klopi je eden še previsok — tako, zdaj je dobro!)

Tu držim v roki ferman, le lepo za mano: »Mi vsi, na kolenih pod klopmi, zapeljani po brezvestnemu hujšakaču, spoznamo skesani svoj greh. Iz srca obžalujemo nepremišljeni korak, ponižno prosimo svoje blagonaklonjene dobrotnike odpustitja ter jim obenem izrekamo svojo brezmejno hvaležnost in zvestobo. Radi in s ponosom izjavljamo, da ni res, da bi nam bila za l. 1914. črtana petodstotna doklada, kot je to lagal rdeč revolucionar, ampak je res, res in res, da ste nam, velikuodušni gospodje, preko našega zaslužnja dovolili 25% doklado. Prosim Vas, blagorodni, da blagovolite pozabiti na ono nesrečno resolucijo, momentano izkušnjo hudobnega duha, ter Vam zatrjujemo, da bomo posihmal vedno pridni!«

Tako bi bil torej rešen prvi del te famozne afere, oziroma cela afera. Kar se namreč tiče Hreščakovega deleža, se to že ne more imenovati več afera. Stvar je vendar tako preprosta: en mušji pik, in Hreščak je — v nirvani. Kaj zato, če je tu pobožna želja mati misli! To misel je mislila tako visoka glava, da ne pridejo eventualne zapreke niti v poštev. Sploh se pri takih glavah ne govori o eventualnostih. Eventualnosti so faktorji, s katerimi računajo helotje, gigantske duše stopajo preko njih.

Da, da! Gigantje stoje nam nasproti: trepetaj helot, ker druge pravice nimaš! »Besede grom in blisk očesa nebesa in zemljo pretresa«.

Govori, Gospod, Tvoj hlapec posluša! (Opomba uredništva: O isti zadevi smo prejeli še en dopis, ki ga po želji član-karjevi objavljamo v Obrambnem vestniku današnje številke.)

Prijateljski sestanek napravi »Ljubljansko učiteljsko društvo« v **ponedeljek, 29. t. m.**, zvečer v Prešernovi sobi pri Novem svetu na Marije Terezije cesti. K temu sestanku vabi najvljudneje vse ljubljansko učiteljstvo, posebno pa ono iz drugih krajev, ki je sedaj čez počitnice v Ljubljani, odbor.

Štiridesetletni jubilej ormoškega učit. društva.

Letos dne 24. julija je minilo štirideset let, odkar so se zbrali za slovensko šolstvo in učiteljstvo vneti možje učitelji v prostorih stare, sedaj že podrti šole v Ormožu k prvemu, ustanovnemu zborovanju našega učiteljskega društva. Vabilo k temu zborovanju kakor tudi zapisnik o njem sta nemška; slednji se glasi med drugim: »Nach Verlesung der Vereinsstatuten erklärten dem Vereine ihren Beitritt: Herr Ferd. Rauschl, Oberlehrer in Friedau, J. Schmidinger, Oberlehrer in Groß-

sonntag, Georg Mikl, Lehrer in St. Wolfgang, J. Kreinz, Lehrer in Kulmburg, Ant. Kolbl, L. in Rundsberg, Fr. Šijanec, L. in Allerheiligen, J. Jurša, L. in Friedau, Sim. Štrenkl, L. in Großsonntag, Josef Maizen, Ob.-L. in St. Thomas und H. Matthias Skuchala, Unterlehrer in St. Thomas erklären durch letzteren und Herr Prof. Pet. Končnik, k. k. Bezirksschulinspektor auf schriftlichen Wege ihren Beitritt.« V odbor so bili izvoljeni: zum Vorsitzenden J. Schmeidinger, Schriftführer F. Rauschl, Kassier J. Jurša, zu Ausschüssen Mikl und Štrenkl, Obmannstellvertreter Ferd. Rauschl. Kot podporni udje so pristopili k društvu sledeči ormoški meščani in uradniki: F. Geßner, Urban Martinz, Pet., Joh. und Leop. Diermayer, J. Seifried, Ferd. Koda, J. N. Kautzhammer jun., Alex Schilling, k. k. Bezirksschulleiter, Joh. Straczovsky, k. k. Grundbuchsführer i. dr. Predsednik pravi v svojem zaključnem govoru o § 11., welcher jedem Mitgliede freistellt, sich der slovenischen oder deutschen Vortragssprache zu bedienen. Razen omenjenih dveh dokumentov ni dobiti nikjer kakih društvenih zapiskov do leta 1892. Naslednji dati so posneti iz blagajnične knjige.

Iz iste je razvidno, da so že v istem letu 1873 pristopili kot pravi člani učitelji: Martin Repič, Anton Stuhec, Ivan Kosi in Franc Wessiak. Tudi v blagajnični knjigi so bili v letih 1873 do 1875 le nemški zapiski, leta 1876 pa: »Prenumeration za list »Napredak« u Zagrebu 4 gld.«; ali pa: »Naročil pri g. Stefanu Kovachiču »Slov. Učitelja« za l. polletje 1.60 gld.«; ali pa: »Herr Stefan Pernat, odvetniški koncipient pro 1876 — 1 gld. Navzlic temu nedolžnemu nemškutarenju pa so bili vsi že za narodno stvar vneti in navdušeni; to nam izpričuje tudi sedanjí narodno-napredni župan trga Središče, g. Jože Šinko, ki je pristopil k društvu leta 1874. Popolni preobrat na slovensko stran pa se je završil leta 1876., zakaj v blagaj-

LISTEK.

† Štipko Jelenec.

Življenjepisna črtica.

(Dalje.)

Tukaj je pričel nov boj z duhovščino, ki je bila pričela čedalje bolj oblastno nastopati proti naprednemu učiteljstvu. Pa v našem Štipku so naleteli na trdovratnega nasprotnika, ki se ni hotel kloniti njihovi premoči in je branil svoje stanovske pravice do zadnjega diha. Četudi smo mu dopovedovali, da v današnjih časih na korist vladajoče stranke lahko poteptajo v prah vse naše pravične zahteve in pritožbe, je v svojem idealizmu in v svesti si, da se bojuje za pravično stvar. rekel vselej: »Pravica mora zmagati!«

Ker so gospodje v farovžu zahtevali, da morajo hoditi ponavljalci in otroci, ki so se pripravljali za izpoved in obhajilo, v eno uro oddaljeni Žužemberk k verouku, se je temu uprl. Pritoževal se je tako dolge, dokler ni dosegel svojih zahtev. Zaradi vsega tega si je nakopal v farovžu veliko sovraštvo. Nekoč je žužemberški dekan pri izpraševanju mož rekel, da hoče dvorski Jelenec vreči križ iz šole. Na to je Štipko odgovoril s tožbo; ker se mu je na sivolasi starček smilil, mu je pred sodnikom odpustil; le na leci je moral preklicati!

Ko je služboval na Dvoru, je bil zopet izvoljen za zastopnika učiteljstva v novomeški okrajni šolski svet. To težavno in odgovornostno polno nalogo je zvesto vršil devet let. Ves čas je bil odločen in neustrašen zagovornik učiteljstva. Zaradi njegovih odločnih nastopov in njegove močnatosti in ker se navzgor ni hotel klanjati in hliniti — česar Štipko ni nikdar znal — se je nekoč učiteljstvu namignilo in izrekla želja, naj bi ne volilo Jelenca svojim zastopnikom. To pa je le toliko pomagalo, da je bil neustrašeni Štipko v znak hvaležnosti in zaupanja zopet skoraj soglasno izvoljen.

Ko je deželni šolski svet ukrenil, naj odpadejo božične počitnice, je v novomeškem okrajnem šolskem svetu obveljal njegov predlog, da naj božične počitnice ostanejo, zato pa naj se za pet dni skrajšajo glavne počitnice. Takrat se je torej zgodil unikum, da je na Kranjskem edino novomeški okraj imel božične počitnice.

Na Dvoru je bil, kakor večkrat prej v Trnju, tudi predsednik krajnega šolskega sveta. Kot tak je započel obsežno akcijo zaradi pričetka ponavljalne šole. Dotično odredbo je on tolmačil drugače kakor pa šolske oblasti. Spisal je pritožbo na deželni šolski svet, prepis prošnje pa je poslal vsem krajnim šolskim svetom v okraju z vabilom, da napravijo enake vloge na deželni šolski svet. Neki možak pa je bil tako pameten, da je poslal v Ljubljano kar prepis, ki ga je dobil od Jelenca. V Ljubljani

so zdaj vedeli, kdo buni krajne šolske svete. Jelenc je dobil seveda ukor.

Za deželno učiteljsko konferenco, ki se je imela vršiti leta 1905, je bil tudi on izvoljen kot delegat iz novomeškega okraja. Vložil je okoli 90 predlogov, dve tretjini vseh. Kakor je znano, se konferenca ni vršila, ker so delegati odšli domov, da bi na ta način prisilili gosposko, da jim izboljša gmotni položaj. Kakor vsi drugi, je prišel tudi on v disciplinarno preiskavo, ki je pa gladko iztekla.

Klerikalizem je dobival čedalje večjo moč in oblast. Marsikatera trdnjava je padla zaradi izdajstva neznačajnih koristolovcev in neukih in zavedenih ljudi, ki so mislili, da store s tem strašen greh, če bi pustili, da stopijo njih lastni možgani v akcijo.

Med tem časom sta občina kakor tudi krajni šolski svet na Dvoru prešla v klerikalne roke; slednji pa je mislil, da sme z učiteljstvom pometati. Jelenc se je uprl. Začel so se prepiri, ki so se končali s tem, da je okrajni šolski svet poučil krajni šolski svet, kako se mora vesti.

Za Štipka so nastopili hudi časi; vse je prežalo nanj. Zvesto izpolnjevanje službenih dolžnosti in njegov neustrašen nastop pa so bile one pogubne čeri, ob katerih se je razbil vsak divji naval pobesnelih sovražnikov.

Zavedajoč se, da poslušajo v Ljubljani dobra ušesa, ki bodo rada slišala vsak resničen ali neresničen prestopek naprednega učiteljstva, je ob nekih volitvah žu-

žemberski kaplan posegel vmes z robato in nečedno roko. Začel je Jelenca blatiti po časopisu in denuncirati pri gosposki. Jelenc ni molčal; boril se je na dve strani, proti koplani in proti klerikalnemu občinskemu odboru. Ko je ovrgel ene laži, so dvignili nasprotniki druge. Medtem je vedno bolj bolehal. Že bolan je prišel zaradi kaplanovih denuncijacij v disciplinarno preiskavo. Ali vkljub temu, da se je njegova smrtna bolezen že jako razpasla, ni miroval. Vsak krepeljec, ki ga je zalučal kaplan, je odbil, da je priletel nazaj na kaplana.

Koncem maja leta 1912 je omagal in moral smrtno bolan v bolnišnico, najprej v Novo mesto, potem v Ljubljano. Po dveh mesecih se mu je bolezen toliko izboljšala, da je prišel zopet domov. S prvim decembrom 1912 je bil začasno, začetkom avgusta 1913 pa stalno upokojen. Obenem je bila tudi ustavljena disciplinarna preiskava zoper njega iz razloga, da kot upokojen učitelj ni več podvržen disciplinarni oblasti.

Štipko se je udeležil malone vsakega zborovanja in sestanka, ki jih je priredilo Učiteljsko društvo. Z največjim zanimanjem je prisostvoval pedagoškim razpravam; z napeto pozornostjo je poslušal obravnave, v katerih so se reševala pereča stanovska vprašanja ali mizerni naš gmotni položaj. Z mladeniškim navdušenjem in z vso svojo dušo je posegal v debate, kazoč na krivice, ki se gode naprednemu učiteljstvu.

nični knjigi iz l. 1876. in 1877. so zmanjkala imena: Diermayer, Kada, Geßner, Lovretz, Kautzhammer, Eisenbach, Martinz, Sartory itd. Obratno pa so pristopili zopet k društvu sledeči Slovenci: Ant. Jesih, Andrež Perc, dr. Ivan Geršak, dr. Ant. Magdič, Blaž Sova, dr. Ivan Petovar, dr. A. Žižek i. dr. Blagajnična knjiga pa se je še do 1882 zapisovala mešano; za Slovenskega Učitelja je bila naročnina plačana; za Pädagogische Zeitschrift pa Pränumeration gezahlt. Od leta 1882 do 1892 je bila blagajnična knjiga zopet popolnoma nemški pisana, od leta 1893 naprej pa samo slovenski.

Da so že v prvih letih obstanka našega društva bili pozabljeni plačniki glede udnine, nam izpričuje blagajnična knjiga takole: 7. 12. 1877 izdal za račun g. kaširju A. Stuhcu ter za stroške pri potovanju za iztirjatev letnih doneskov 3 gld. To pobiranje od doma do doma posameznih udov se je dobro obneslo, ker kaže račun tega leta 32 gld. 6 kr. preostanka. Tudi delegate so honorirali, kar je razvidno iz sledečih zapisnikov: 14. 9. 1874 dem Herrn Schmidinger als Reiseentschädigung für die Bundesversammlung gezahlt 6 fl.; 7. 9. 1876 Reise- und Zehrkosten nach Cilli dem Herrn Schmidinger 15 fl.; 6. 9. 1877 gospodu Štrenklju kak »delegirter« za Lehrerbund 10 gld.

Društvena pravila so se dvakrat tiskala. Privrkat v nemškem jeziku v Gradcu l. 1874., drugikrat pa v slovenskem l. 1888.; sestavljena so bila pa že l. 1882. in jih je na prošnjo takratnega društvenega predsednika Srečka Majcna popravil v jezikovnem in stilističnem oziru prof. Janez Majciger v Mariboru, ki je v svojem odgovoru društvu pisal med drugim sledeče: »Čestitam slovenski mladini, katero učitelji podučujejo, ki slovenski jezik tako krasno in pravilno pišejo.« — Leta 1881 se je naročil pod načelstvom Srečka Majcna društveni štambil s slovenskim napisom. Ta štambil je pozneje preminil in je dosti pozneje, l. 1903, načelnik tovariš Porekar naročil zopet nov slovenski društveni pečat.

Kakor je bilo že zgoraj povedano, nima društvo razen omenjenih listin od začetka našega društva pa do leta 1892. nobenih zapisnikov. Generalni naš tajnik tov. Rosina, ki izvršuje ta častni posel že sedemnajst let, se torej obrača tem potom do javnosti v imenu društva, če bi kdo vedel za naše stare društvene spise, ali mogoče poizvedeti, kje bi bili, ali nam dal kakšne koli informacije, ki bi nam jih mogle izslediti, temu bi bili pač jako hvaležni. Zakaj v dotičnih spisih bi se našlo marskaj zanimivega, in le na podlagi dotičnih društvenih zapisnikov bi se mogla enkrat spisati natančna društvena zgodovina.

V letih od 1877 so se tudi neučitelji začeli jako zanimati za naše društvo ter so ga jako podpirali, posebno Slovenci, kakor dr. Geršak z 10 gld., dr. Petovar z 10 gld., dr. Žižek z 2 gld.; leta 1878 dr. Geršak zopet 10 gl. in tako najdemo do l. 1886 več imenitnih in odličnih podpornih udov. Od l. 1886 pa do l. 1896 so bili podporniki le izjeme. Leta 1896 smo jih vabili in jih precej pridobili; a leta 1899 smo izgubili zadnjega podpornika, oziroma se ni več pobirala pri njih podpornina, meneč da je boljše za stanovsko društvo, ako se vzdržuje iz lastnih moči.

Društvo pa je imelo tudi kritične čase. V 13. številu »Popotnika« iz l. 1898 se

nahaja poročilo iz Svetini, v katerem je citati tudi to-le: »sicer pa se nam smešno zdi, čemu se li ta glasovita korporacija (menjen je tu okrajni šolski svet) naziva »šolski« svet, ko je v njej vse drugo zastopano, le šola in učiteljstvo ne, vsaj primeroma ne!« Glasom sklepa okrajnega šolskega sveta na predlog — neverjetno — našega podpornega člana dr. Geršaka, se je uvedla preiskava napram društvu zaradi gornjega članka. Toda dopisnik se je sam javil in se pred okrajnim šolskim svetom tako imenitno zagovarjal, da je vsa zadeva iztekla v pesku. Poudarjati pa se mora na tem mestu, da je bilo sicer razmerje med našim učiteljskim društvom in okrajnim šolskim svetom vedno najboljši in nam je bila višja šolska oblast vedno naklonjena in je še tudi zdaj.

Leta 1898, dne 4. septembra je društvo na slovesen način obhajalo pethindvajsetletnico svojega obstanka. Kardinálni točki tega slavnostnega dneva sta bili odkritje spomenika ormoškemu učitelju Antonu Freuensfeldu (bratu pesnika Josipa F.), ki mu ga je društvo postavilo, in slavnostno zborovanje. Zjutraj je bila sv. maša, pri kateri so peli učitelji. Prolog za to slavo je sestavil tov. Ant. Kosi, slavnostni govor pa je imel tov. Iv. Košar. Pri banketu, ki je bil na vrtu Kalchbrennerjeve gostilne, je svirala godba, ki ji je ustanovitelj in voditelj tov. Domician Serajnik. Pri petju so se posebno odlikovali tovariši-gosti: Poljanec, predsednik Slovenjebistriškega učit. društva, Pribil, Munda in zdaj že pokojni Vobič.

Od tistega časa do danes je minulo zopet 15 let. Poročilo bi postalo preobširno, če bi se spuščal v podrobnosti te dobe. Lepa in hvaležna naloga pa čaka našega »generalnega tajnika«, ki bi naj do svojega jubileja, dvasetletnega tajništva namreč, sestavil in z društvenimi pripomočki izdal natančno zgodovino našega društva. Meni pa kot generalnemu reporterju naj bo dovoljeno, hiteti po najkrajši poti h koncu. Vendar pa še moram našeti naše vrle načelnike, ki so bili, oz. eden je še:

1. Jožef Schmidinger, nadučitelj pri Veliki nedelji, v letih 1873—1877, torej 5 let;
2. Štefan Kovačič, nadučitelj v Središču, v letih 1878 do 1879;
3. Šimen Štrenkl, učitelj v Središču, v letu 1880;
4. Srečko Majcen, v letih 1881 in 1882;
5. Ivan Košar, nadučitelj pri Vel. nedelji, od 1883 do 1886, torej 4 leta;
6. Fran Rakuša, nadučitelj pri Sv. Bolfenki, od 1887 do 1892, torej 6 let;
7. Anton Porekar, nadučitelj na Humu, od 1893 do 1897, torej 5 let;
8. Mihael Vauhnik, nadučitelj pri Svtinjak, v letu 1898, torej v 25 jubilejnem letu;
9. Josip Rajšp, učitelj na ormoški šoli, v letu 1899;
10. Anton Porekar, v letu 1900;
11. Ernst Slanc, nadučitelj pri Sv. Bolfenki, v letih 1901 do 1903, torej 3 leta.
12. Anton Porekar v letih 1904 do 1905;
13. Josip Rajšp, nadučitelj, od leta 1906 naprej, torej že 8 let.

Pri društvu pa so sedaj sledeči člani: **Dvorni svetnik in c. kr. deželni šolski nadzornik g. Peter Končnik in tov. Šimen Štrenkl 40 let;** Ivan Košar 33 let, Ana Rosina 32, Franc Megle (s prestankom) 30, Anton Kosi 28, Ant. Porekar 25, Lucija

Gabršček 24, Martin Šalamun 22, Adolf Rosina 20, Ana Trstenjak 20, Josip Rajšp 19, Fr. Cajnko 19, Marija Zolnir 17, Julčka Valentincič 17, Šimen Bezjak 16, Domician Serajnik (s prestankom) 15, Ivan Zolnir 13, Franc Poplatnik 12, Ema Unger (s prestankom) 11, Jakob Preindl 11, Mar. Pinterič 10, Iv. Najžer 10, Drago Pinterič 9, Ludov. Šijanec 9, Antonija Šijanec 9, Robert Košar 9, Marija Potrato 9, Mar. Podplatnik 8, Ema Cajnko 7, Kar. Großmann 5, Mar. Velnar 5, Ludovik Muzek 4, Olga Serajnik 4, Al. Lebar 4, Al. Kocmut 3, Marija Presker 2, Roza Knez 2, Marija Šalamun 1, Alojzij Herg 1, Rudolf Rakuša 1, Ignac Čokl 1, Fani Mešek 1, Ant. Ziegler pol in Fr. Vaupotič pol leta.

Rednih članov šteje društvo danes 39, izrednih 4, in sicer: Štrenkl Šimen, uč. v p., Rosina Ana, Cajnko Ema in Unger Ema, učiteljice roč. del, ter J. Pernat, otroška vrtarica.

Častni udje našega društva so: dvorni svetnik Peter Končnik, c. kr. dež. šol. nadzornik v Gradcu; ravnatelj Renner Ivan, c. kr. okr. šol. nadzornik v Gradcu; Trstenjak Martin, kr. okr. šol. nadzornik, pisatelj itd. v Zagrebu; dr. Bezjak Ivan, c. kr. gimn. ravnatelj v Gorici; Košar Ivan, nadučitelj v p., Velika nedelja. Častni član je bil tudi pokojni dr. Iv. Geršak iz Ormoža.

Častnima članoma dvornemu svetniku Peter Končniku in Šimnu Štrenklju je društvo ex praesidio čestitalo k njiju 40-letnemu članstvu našega društva. Gospod dvorni svetnik nam je sledeče odgovoril: Graz, 12. 12. 1913. An den verehrlichen Lehrerverein in Friedau. Die freundliche Erinnerung, die mir der Verein anlässlich der Feier seines 40jährigen Bestandes gewidmet hat, verpflichtet mich zu lebhaften Danke, um so mehr, als ich gerne jener — lange verschwundenen — Tage gedenke, in denen ich, in Ihrem Bezirke von Schule zu Schule wandernd, gar manchen trefflichen Schulmann kennen gelernt habe.

Ich bin überzeugt, daß allen jenen Lehrern, die damals mit eminenten Erfolgen gewirkt haben, würdige Nachfolger erstanden sind. Ein Beweis hierfür liegt ja schon in dem Umstande, daß der von den ersten gegründete Verein sich kräftig fortentwickelt hat.

Möge ihm auch fernerhin — zum Wohle der Schule — eine segens- und erfolgreiche Tätigkeit beschieden sein!

Es grüßt den Verein herzlichst das Ehrenmitglied P. Končnik.

Organizirano učiteljstvo ormoškega okraja pa je bilo in je še vedno delavno na najrazličnejših poljih ljudske prosvete. Opozarjam na tov. Rakuša »Domoznanstvo ormoškega okraja«; sedaj na Ptuju, nekdan na Rumeču službojočega tov. Vabiča »Čuvajte ptice«, tudi v nemškem jeziku »Schützt die Vögel«; dalje tov. Antona Kosija mnogobrojni književni proizvodi, njegove sklade in skladbe tov. Domiciana Serajnika itd. itd. Dalje opozarjam na ustanavljanje raznih koristnih društev kakor: bralna, gasilna, pevka in godbená društva, Sokol, kmetijske podružnice i. dr. — vsepovsod najdeš organiziranega učitelja ali učiteljico, da ali vodi ali pa sodeluje po geslu: Na delo med ljudstvo! 8. sept. 1904 je priredilo naše društvo velik koncert v prid Učit. konvikta v Ljubljani, ki je takrat prejel od nas 50 kron. »Naše Pravice«, ki so izhajale v Varaždinu, so vabile Hrvate na naš koncert s sledečim oklicem: U Ormož! Na

malu gospoju dne 8. o. m. priredjuje ormoško učiteljsko društvo v Ormožu pjevački koncert uz sudjelovanje naše gradske glasbe u korist slovenskega učiteljskega konvikta u Ljubljani. Svoje sudjelovanje pri toj zabavi najavili su izvrstni pjevoči iz redova slovenskoga, štajerskoga učiteljstva, a čuje se, da ču sodelovati i više pjevača našega vrednoga domačega društva »Vile«. Mi se nadamo, da će Hrvati i Hrvatice iz grada Varaždina i okolice listom pohiteti na tu pravu slovensko zabavo, koje imadu jošte tako plemenito svrhu...

Končujem s prvo kitico prologa tov. A. Kosija o priliki društvene 25letnice našega društva s posebnim apelom na učitelje in učiteljice, ki še niso včlanjeni:

»Osamljen človek, najsi jak,
je vendar slab, je ničev vsak
in višji smoter le doseže,
ko z drugimi se tesno zveže.
Težnejši nalogi tesnejša zveza
posameznih močij v prospeh usteza.«
Ludovik Šijanec, generalni reporter.

Roditeljski shodi v Dobju.

Šolski vodja R. Knaflič je dobil ob svojem službenem nastopu v letu 1912 v Dobju razmere, ki po njegovem mnenju niso nikakor ustrezale veljavi šole. Slab šolski obisk, polovica otrok brez učnih knjig, v šolskem proračunu ničesar za uboge učence, prepozno dohajanje v šolo na dnevnem redu itd. itd. Dasi ni bil poseben prijatelj prirejevanja shodov, so ga te razmere takorekoč prisilile, sklicati prvi shod v nedeljo, dne 3. novembra 1912.

Proti pričakovanju je prišlo nad 300 ljudi, menda ponajveč iz radovednosti, kakšen je novi nadučitelj. R. K. je razložil staršem potrebo in važnost šole ter jim končno naznanil svoje stališče, ki zahteva, naj ima vsak učenec vse knjige in vse učne pripomočke, da morajo dohajati o pravem času v šolo, oddaljenost ne izpričuje, kdor je daleč doma, mora prejšti ter se podati prej v šolo, nego bližje bivajoči. Šola je kraj redu, učenja vseh čednosti in strahu božjega, zato zahteva ona red tudi izven šole na cesti in povsod. V šoli veljaj šolski red, doma hišni red, v cerkvi cerkveni, pri vojakih vojaški, na cesti in v občini občinski, v deželi deželni, a v državi državni red. Kdor se ravna po teh redih, je reden človek in je dolžnost staršev in šole, delovati skupno ter otroke na te rede navaditi. Prav umestna je bila sklicateljeva prošnja, naj pošiljajo starši otroke redno v šolo, da se s tem zabranijo mesečne globe. Ložje se je zla obvarovati, nego ga pozneje odpravljati. Naj ne hodijo prosit učiteljstva, da bi smeli otroci po več dni doma ostajati; zakaj dolžnost učiteljstva je zahtevati, naj hodijo otroci v šolo, ne pa doma ostajati. R. K. se je pričujočim predstavil v imenu trobojnice, ki je visela s šolskega poslopja, naj ponesejo v njenem imenu njegov pozdrav v vse hiše in vsemi, ki se niso mogli udeležiti shoda.

Drugi shod staršev je bil sklical na nedeljo, dne 16. februarja 1913. Udeležilo se ga je 150—200 staršev. Obravnavalo se je podobno ter se je dala roditeljem priložnost, povedati svoje želje. Nekaj teh želj je moral sklicatelj na mestu zavrniti, ker so nasprotovale določbam šolskega

Politik.

Če vest je čista, kaj zavist nam more
in kaj ves trop, »Na križ!
Na križ!« vpiljoč.
F. Ks. Meško.

Kakor je bil Štipko delaven na polju šolstva, tako je stal tudi v javnem življenju vedno v prvih vrstah. Povsod, kamor je prišel, je započel živahno delovanje v korist in blagor narodu, ki ga je ljubil kakor zenico svojega očesa. Povsod je ustanavljal bralna in politiška društva, izobraževal in bodril ljudstvo s predavanji in navduševal za skupno delo.

Že v prvi svoji službi na Lozicah se je začel pridno udeleževati javnega življenja. Ustanovil je v bližnjem St. Vidu bralno društvo »Sloga«, ki še danes obstoji. Prirejal in udeleževal se je shodov, taborov in veselic, kjer se je budil narod iz narodnega spanja.

Ko je potem služboval pol leta v Vrbovem, je pridno posekal »Čitalnico« v Ilirski Bistrici, ki je bila takrat središče in zbirališče ondotnih Slovencev. Tam se je shajala od vseh bližnjih strani zavedna inteligenca.

V Trnju pa se je vrgel z vso silo v javno življenje. Ustanovil je bralno društvo »Mir«, bil med ustanovniki Pivške podružnice C. M. Družbe in Gasilnega društva v St. Petru. Priredil je pri Trnju

velik tabor, ki se ga je udeležila ogromna množica od blizu in daleč.

Kmalu nato pa so se začeli po kranjski deželi cepiti duhovi na napredno in klerikalno stran. Kakor je prej agilno deloval na skupni narodni podlagi, tako se je zdaj goreče zavzel za Mladoslavce. Kainpromisov ni poznal. Ko so prišle državnozbornske volitve, sta kandidirala za konservativce Adolf Obreza iz Cerknice in za radikalne Mladoslavce Hinko Dolenc. Med ljudstvom v šentpeterski občini ki je imelo voliti deset volilnih mož, ni bilo za te volitve nikakega zanimanja. Šempeterski župnik Janez Podboj je pripeljal na volišče nekaj volilcev, ki so volili seveda konservativne volilne može. Medtem pa je zbral Jelenc po Trnju in bližnjih vaseh kakih 50 mož in jih peljal po stezi v St. Peter, kamor so prišli malo pred zaključkom volitev. Glavar Globočnik je že pisal legitimacije za konservativne volilne može, ko so stopili na volišče Trnjani, njim na čelu Jelenc. Sedaj seveda je moral pisati glavar druge legitimacije, glaseče se na imena Dolencevih pristašev. Jelencu je glavar svetoval, naj se ne udeleži glavne volitve, toda on si ni dal krajšati svojih pravic. Udeležil se je volitev in oddal svoj glas Dolencu. V postojnskem okraju je takrat zmagal Dolenc, odločil pa je logaški za konservativce. Obreza je zmagal s tremi glasovi večine. Janez Podboj, drugače duhovit človek, je poročal v »Slovenca« o šempeterskih volit-

vah: »Zmagal je Štipko s svojimi Štipkovci!« — To ime se ga je oprilelo in ostal je do smrti Štipko. Poleg imena je dobil po volitvah seveda tudi »Verweis« od šolske oblasti zaradi volilne agitacije.

Potem so prišle na vrsto občinske volitve. Občina je bila do tedaj v konservativnih rokah, županoval ji je stari Špihar. Naš Štipko je v zvezi z drugimi naprednjaki iz St. Petra, Korašcem, Medico in Križajem, razbil konservativni odbor; pri volitvah je prodrla napredna lista na vsej črti. Prvi napredni župan je bil tvorničar Franc Križaj, ki pa je pozneje premenil svoje prepričanje in je postal pristaša S. L. S.

Zaradi svojega javnega delovanja je prišel večkrat v konflikt z glavarji, ki so takrat smatrali učitelja za svoje slugo. Že z Globočnikom, ki mu je bil sicer naklonjen, kar je Jelenc hvaležno priznaval, sta se tuptam pisano spogledala. Še slabše je bilo s Schwarzem, ki ga je pozneje kot namestništvenega svetnika v Trstu povozil vlak. Štipko ni poznal hinavščine; in če je šlo za pravico, mu je bilo vseeno, če je stal pred njim glavar ali pa kak diurnist. Svoje mnenje je povedal vsakemu v obraz.

Tako je delal do leta 1896, ko je bil — kakor znan iz prejšnjega odstavka — iz službenih ozirov prestavljen v Božakovo. Tu ni bilo torišče zanj, zato se je dočela posvetil le šoli.

Ko je čez tri leta dobil službo na Dvoru pri Žužemberku, je takoj zopet oživel. Trnski prekuh Štipko je stopil zopet na plan. Ko je prišel na Dvor, je bila občina klerikalna. Občinske volitve so se vršile par mesecev po njegovem prihodu, in zmagali so naprednjaki sijajno. Prejšnji župan niti v odbor ni prišel. Jelencu so ponujali župansko mesto, toda ker še ni bil dovolj znan v občini, ni hotel mesta sprejeti.

Potem se je z vso srčnostjo in prirojenjo vztrajnostjo poprijel dela v vseh panogah javnega življenja. Ustanovil je bralno društvo »Mir«, dopisoval v napredne časopise in jih širil med ljudstvom. Potegoval se je za semnje, pisal in prosil na vse strani, da bi se oživela bivša tvornica za železo. Vlagal je prošnje za odpravo raznih klancev v okolici, prirejal predavanja, igre in družinske popoldneve. Preiskoval je kmetijska vprašanja, bil potresni opazovalec, preiskoval jame v okolici in lovil ter pobijal hrošče in strupene kače. Prirejal je otroške igre, ki se jih je udeležilo na tisoče ljudi od blizu in daleč. Prirejal je politiške shode in narodne veselice. Medtem pa je vedno bolehal, enkrat težko zbolel za pljučnico, drugič si zastupil kri. Dal je v šolo drugega sina in dve hčeri. Zabredel je zaradi velikih stroškov in majhne plače v denarne stiske, tako da je več let dobival ob mesecu samo eksistenčni minimum. (Konec.)

reda, nekaj je pa bilo takih, da se jim je smelo ustreči. Sklenilo se je, se medsebojno pri vzgoji in nadzorovanju mladine izven šole podpirati.

Tretji shod roditeljev se je bil sklical na nedeljo, dne 25. maja 1913. Udeležilo se ga je do 150 staršev. Na tem shodu so starši pritrdili namenu, prirediti izlet šolske mladine. Seveda so se obravnavale tudi druge šolske zadeve.

Na dnevni red vsakega shoda so se dajala kot privlačno moč tudi predavanja, kakor: 1. Balkanska vojna. To predavanje je imelo za posledico, da je prebivalstvo nabralo v par dneh za »Rdeči križ balkanskih držav« 80 K podpore. 2. Kmetijski upori na Slovenskem l. 1515. in l. 1573. Šolski otroci in druga mladina je bila izključena od teh shodov, v tem slučaju pa je neka učenka prednašala Aškerčevo pesem »Kronanje v Zagrebu«. 3. Pasja steklina (primerno ob času pasjega zapora). Shodov se je udeleževalo vedno vse učiteljstvo.

Pokazalo se je, da so ti shodi na urejevanje šolskih razmer dobro uplivali in da so bili kaj dobro sredstvo za odpravo začetkoma omenjenih pomanjklivosti. Vsi učenci imajo svoje učne knjige itd. Prepričano dohajanje se je omejilo na posamezne slučaje; šolski obisk pa se sme imenovati dober. Zasluga za to gre složenemu sodelovanju vsega učiteljstva, a tudi g. župnika, ki je kot veroučitelj s prižnice priporočal ljudem reden šolski obisk. V letnem polletju pa je vzdrževal nerazdeljen predpoldanski pouk dober obisk v neznatno nižini.

Ob danih razmerah je torej dobro prirejati shode roditeljev, a njihovo vodstvo mora biti tako, da zabrani napade in osebnostne žalitve. V Dobju se ni pripetil nobeden takšen slučaj. Da se da shodom večja zanimivost, je kaj primerno, dati na dnevni red kako gospodarsko točko, n. pr. jama za gnojnico, cepljenje divjakov ali pa pevski zbor učencev itd., zlasti je v to svrhu kaj primerno razlaganje državnega osnovnega zakona iz leta 1867., po katerem je slovenski narod postal v državi ravnopraven ter je dobil slovenski jezik v vseh uradih, šolah in v javnem življenju vse pravice.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima dne 6. januarja prih. 1. ob pol 11. uri v celjski okoliški šoli svoj redni občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Druge v § 10. društvenih pravil spadajoče zadeve. 5. Tekoče društvene zadeve. 6. O naši vzgojni nalogi; nadaljuje Fr. Brinar. 7. Slučajnosti. Prosim, pridite vsaj enkrat polnoštevilno in točno! Franc Brinar, dosednji predsednik.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj glavni občni zbor dne 6. prosinca 1914 ob poldnesi uri v šoli na Zidanem mostu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Letno poročilo tajnikov in blagajnikov. 4. Volitev odbora. 5. Volitev dveh pregledovalcev društvenih računov. 6. Določitev društvenine za l. 1914. 7. Določitev knjig in časnikov, na katere se bo naročilo društvo v l. 1914. 8. a) »Moje prvo berilo« od K. Widra, poroč. tov. S. Petrovič. b) »Moja prva čitanka« od Fr. Krulca poroč. tov. Fr. Segula. 9. Slučajnosti. — Tovariši in tovarišice, ki še pošljete besedi »stanovska dolžnost«, ta dan vsi na krov, da vidimo in se prepričamo, koliko nas je še, ki nismo vrgli puške v koruzo!

Književnost in umetnost.

Knjige Matice Slovenske se dotikujejo. Med letošnjimi knjigami je gotovo največ zanimanja zbuditi izvirni roman »Gospodin Franjo« iz peresa g. pisatelja Podlimbarskega in pa knjiga »Hrvatsko-srbske narodne pesmi« (junaške). Roman ima za snov jako aktualno narodno kulturno vprašanje. Hrvatsko-srbske narodne pesmi imajo obširne stvarne uvode in ležikovni komentar; nekaj jih izide v čirlici; dodan bo knjigi tudi zemljevid pokrajin, ki se omenjajo v pesmih. P. n. gg. braverjeniki in člani, ki se ne niso priglasili naj to store čim prej (članarina 4 K). Ker bodo stroški za letošnje knjige posebno veliki, je želeli, da se prijavi čim več novih članov.

Mrtvi kapitali, krasna slavenska povest Josipa Kozarca, enega najmarkantnejših slavenskih pisateljev, je pravkar izšla. Knjigi, ki obsega 12 tiskovnih pol na lepem papirju, je pridejal tudi Kozarčev životopis in njegovo književno delovanje. V »Mrtvih kapitalih« rešuje Kozarčev znamenito gospodarsko-socialno vprašanje, opozarja, da je v Slavoniji

mного plodne zemlje, a neobdelane. To je »mrtev kapital«, ki ga je treba oživiti. Kozarec vidi povsod mrtve kapitale. Vse drvi na lov za uradniškimi mesti, samo da je »gospod«, četudi občinski pisar, in ima svojo »mesečno« plačo. Za dijaka, ki položi maturo, so edini idealni poklici: profesor, medicinec, jurist, duhovnik. Nihče se ne bo posvetil poljedelstvu, obrti ali trgovini, da bi dvignil blaginjo svojo in naroda. Prevladuje med celo človeško družbo nezdravo naziranje, da je samo oni »gospod«, da je samo on »človek«, ki dobiva mesečno plačo, četudi pri tem strada. In tako nastaja nadprodukcija uradništva, a drugi poklici se zanemarijo. Povest je od kraja do konca zanimiva in velike literarne vrednosti in kot božično darilo jako primerna. Prevod je oskrbel Starogorski. Broširan izvod stane K 1.50, lepo v platno vezan K 2.50. Naročite si to knjigo!

Obrambni vestnik.

Kraški Berchtoldi. Dobroznana rešolucija, sklenjena na občnem zboru Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu, v kateri izreka učiteljstvo nekaterim članom c. kr. okrajnega šol. sveta sežanskega svoje zaničevanje zaradi brutalnosti, s katero so ti gospodje črtali za leto 1914 učiteljstvu 5% draginjno doklado, je tako razburila prizadete gospode, da so izsilili izredno sejo okrajnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 17. t. m. v Sežani. Na sejo došli »užaljeni« gospodje niso vedeli iz same maščevanjaželjnosti, kaj delajo, da si se je že mesece dolgo govorilo po vsem okraju, da so se prizadeti gospodje dogovarjali in kočno tudi dogovorili, kar ni sicer njih naveda, da bodo toliko in toliko učiteljev obglavili in bogosigavedi-kaj še. Toliko je bilo že tega žuganja in pretenja, da se je ubogo učiteljstvo samega strahu — smejal. Kaj pa je rodila ta gora? Miško, kakor po navadi. Dasi nismo od teh gospodov nikoli nič posebnega pričakovali, vendar le nismo še vedeli, da že tako uspešno konkurirajo z našim Berchtoldom. Kaj so torej iztuhali naši Berchtoldi? V svoji razburjenosti in ker je šlo za to, da se čim krepkeje lopne po nepokornem in nevaležnem učiteljstvu — so gospodje pozabili na svoj liberalizem in tolikokrat potrjevano ljubezen do učiteljstva, ter v bratskem objemu s klerikalnimi člani okr. šol. sveta sklenili te-le modrosti: 1. Učitelja Alojzija Hreščaka spraviti v disciplinarno preiskavo in 2. zahtevati od okrajnega učiteljskega društva, ki je enoglasno sklenilo navedeno resolucijo, da sklenjeno resolucijo prekliče. — Čudimo se, da niso še sklenili — zahtevati od učiteljskega društva udanostno izjavo in zahvalo zato, kar so učiteljstvu dobrega storili. S tem, da zahtevajo, da učiteljsko društvo prekliče sklenjeno resolucijo, priznavajo, da je resolucija zadeva društva in po njem vsega sežanskega učiteljstva, ki ga to društvo predstavlja. Če je torej to stvar vsega učiteljstva, čemu pa preganjati samo enega? Gospodje, ali vam je zmanjkalo poguma? Čemu ne spravite v disciplinarno preiskavo vsega učiteljstva? Preskrbeli bomo, da vas prisilimo k temu koraku. Stvar je jako zanimiva in potrebna pojasnila. Tovariš Hreščak je že dolgo vrsto let enemu izmed članov — krčmarjev ležal na želodcu — in zdaj se je nudila lepa prilika — vsak krščanski človek bi se je poslužil — in kolega Hreščak je v disciplinarni preiskavi. Niti na misel nam ne prihaja, da bi tu izkušali braniti Hreščaka, saj smo vsi prepričani, da se zna najbolje braniti sam. Tistemu članu okr. šol. sveta pa, ki zastopa koristi davkoplačevalcev v tej korporaciji na ta način, kličemo: Ne veselite se prezgodaj; zakaj prezgodnje veselje je od muh. Glede sklepa pa, zahtevati prekličen sklenjene resolucije od okrajnega učiteljskega društva, omenjamo, da poznajo gospodje kaj slabo učiteljstvo svojega okraja. Nikdar ne bodo dočakali, da bi sežanska učiteljska snedlo izrečeno besedo. Pripraviti nas morejo le do tega, da jim ponovno izrečemo svoje zaničevanje in to še krepkeje, nego se je to zgodilo prvokrat, zakaj morebitni pomisleki, ki bi jih še kdo izmed učiteljstva utegnil imeti, so razpršeni s tem ostudnim maščevalnim aktom v nič. Učiteljstvo je govorilo prvokrat jasno, jasneje bo govorilo drugič. Kraški učitelji niso cunje, za prejšnjo klopoto vrnejo dve. Poklicanim faktorjem na okrajnem šol. svetu pa naš opomin, da bomo s paznim očesom opazovali postopanje oblasti, bodisi proti posameznemu učitelju, ali proti skupnemu učiteljstvu — ter prepričani naj bodo, da najmanjša nezakonitost ali nepravilnost gotovo izzove med učiteljstvom vihar, ki bo raznesel vse podrobnosti o traktiranju učiteljstva od strani te oblasti v javnost in pred forum, kjer ne odločuje maščevanjaželj-

nost kakor na okrajnem šol. svetu sežanskem! Našemu učiteljstvu pa: Pokonci glave! Če smo v konfliktu s takimi ljudmi, smo gotovo na pravi proti. Kar smo sklenili v Štanjelu, smo vse prav ukrenili. Pred ljudmi pa, ki kažejo svojo naprednost in ljubezen do učiteljstva s tem, da plačujejo troške za novoustanovljene kmetijske nadaljevalne tečaje z draginjsko doklado učiteljstva, kar se je v našem slučaju tudi zgodilo, ne bomo zlezli pod klop. Takim ljudem naše ponovno zaničevanje!

Učiteljski konvikt.

Velikodušen dar. Tvrdka M. Grubbauerjevih sinov v Lincu, tvornica šolskih zvezkov v Lincu, je darovala od izkupička po slovenskih deželah za tekoče leto 700 K (sedemsto) kron. Z ozirom na to velikodušno darilo pozivljamo slovensko učiteljstvo, šolska vodstva in krajne šolske svete, da naročajo in kupujejo edine šolske zvezke, ki se izdelujejo v tvornici M. Grubbauerjevih sinov. Hkrati pozivljamo tudi trgovce s šolskimi zvezki, da naročajo vse raznovrstne zvezke pri M. Grubbauerjevih sinovih v Lincu. Pa je tudi blago res izborno. Čim več teh zvezkov se bo razpečalo, tem večjega darila bo deležen Učiteljski konvikt. Zato pa: Svoji k svojim!

Letnino a 2 K so plačali potom Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju: Mejovšek Rado, Puc Fani, Deleja Cirila, Kelc Ivan, Ivančič Josip, Šumer Hinko, Gorup Josip, Pogačnik Fran, Pristovšek Fran, Wudler Rudolf, Pavlovič Ivan, Knapič Janko, Černej Ludovik, Hren Anton, Vodenik Simon, Rošker Fran (1.50) Cociancig Karel (1.50), Rajšp Josip (3 K).

Kranjske vesti.

—r— Še nekaj v spomin Štipku Jelencu. Leta 1899. je bilo. Služil je zadnje leto na Božakovem pri Metliki. V jeseni omenjenega leta se je selil s pohvalnim dekretom črnomaljskega c. kr. okrajnega šolskega sveta v žepu na svoje novo službeno mesto na Dvor. Tudi pisec teh vrstic se je selil takrat iz Belokrajine. Kako se je Štipko radoval novodobljenega službenega kraja, svedoči to, da me je v tistem času, t. j. od imenovanja za Dvor do trenutka selitve, vsakokrat, kadarkoli sva se v tem času sešla, objel okolo vratu in mi toliko časa tolmačil svojo radost nad dejstvom, da se mu je izpolnila želja seliti se preko Gorjancev na nov službeni kraj, dokler nisva končno zapela one, znane:

Oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki, škrjančki mi pojo,
oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki mi pojo.

Zal, da slovenskemu učitelju škrjančki v pravem pomenu besede prav nikjer ne »pojo«, in tako je bojeval življenjski boj slovenskega učitelja i naš Štipko tudi »tam za goro«. — No sedaj, dragi moj Štipko, sedaj pač z gotovostjo računam na to, da Ti tam za ono najvišjo »goro«, katere še ni izmed nas po tej dolini solz tavajočih zemljanov še noben prekorajčil. Da Ti torej tam v tej novi deželi za »najvišjo goro« škrjančki pač prav gotovo »pojo«, zakaj »gospod ne pozabi, plačilo deli«. — In ko boš prejemal iz rok neskončno Pravičnega svoje plačilo, ki si ga v dolini solz zaman pričakoval, in ko se boš radoval nad tem, kako tam v Tvoji novi deželi za »najvišjo goro« škrjančki veselo »pojo«, takrat, dragi moj Štipko, se spomni svojih še vedno v dolini solz vzdihujočih stanovskih tovarišev, stopi pred Vsemogočnega, neskončno Usmiljenega in Pravičnega, potroži Mu naše gorje, in prepričan sem, da bo neskončno Usmiljeni obrnil Svoje usmiljene in milostljive oči na nas uboge reve, in vremena se bodo tudi učiteljstvu zjasnila. Ti pa, Štipko moj, uživaj neskaljeno veselje in radost nad tem, kako »tam za to goro škrjančki veselo pojo«!

—r— Javna zahvala. Tukajšnji velečenjeni trgovci in trgovke so zopet letos namesto novoletnih koledarjev darovali znatno svoto, namreč 60 K, z določilom, da se znesek porabi v korist šol. mladine. — Vsem velečenjenim darovalcem in darovalkam, posebe še nabiralatelju in pošiljatelju zbirke, gospodu trgovcu in županu Iv. Finžgarju, se v imenu šolske mladine najvljudneje zahvaljuje šolsko vodstvo na Breznici, dne 24. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljske službe. Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici se razpisuje učiteljska služba z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 25. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenici prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom do-

kazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo. — C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 20. decembra 1913.

—r— Na petrazredni ljudski šoli v Velikih Laščah se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje z dostavkom, da imajo prednost moški prosilci. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščenici, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo. Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predlože do 19. januarja 1914. — C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 19. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljskih služb. V šolskem okraju Kamnik se razpisujejo naslednja učna mesta z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje: 1.) Eno učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v Domžalah, z omejitvijo na moške prosilce; 2.) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Šmartnem; 3. nadučiteljska služba in učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Vrhopolju; 4.) nadučiteljska služba, eventualno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Radomlju; 5.) nadučiteljska služba in učno mesto na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Stranjah; 6.) nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Čemšeniku; 7.) učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Pečah in sicer iznova s pristavkom, da ostanejo še vložene prošnje tudi za novi razpis natečaja v veljavi; 8.) po eno učno in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah na Rovih in na Selih. Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako, posebej službenim potom semkaj vlagati do 15. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenici prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—š— V Šent Rupertu nad Laškimi je preminul dne 20. decembra t. l. vpokojeni učitelj Jurij Uranič v svojem 93. starostnem letu. Bil je še iz stare šole in je mnogokrat pripovedoval doživljaje, izvirajoče iz prej vladajoče odvisnosti. Vkljub temu je ostal do svojega zadnjega diha zvest nekdanjim svojim nazorom in bil torej vedno zvest pripadnik takozvane »Kmetijske zveze«. V tem duhu in šentrupertskega razmeram primerno je vzgojena tudi njegova hči Frančiška, žena šentrupertskega krčmarja in trgovca Oblaka. En njegov sin — Ferdinand — živi kot vpokojeni strojevodja v Št. Juriju ob južni železnici (s tem poštenim in značajnim pripadnikom socialne demokracije se zaradi nasprotstva v političnem mišljenju nista prav posebno razumela). Obitelj drugega njegovega sina — Jurija — t. gimnazijskega profesorja na Dunaju, se je utopila v nemškem morju. Oče teh, sedaj umrli, je zastopal v življenju načelo: »Med volkovi se mora po volje tuliti.« s čimer je hotel poudariti, da naj bi vsak učitelj sprejel politično naziranje ljudstva, med katerim živi, s katerim naukom pa se ni strinjal še nobeden njegovih naslednikov v Šentrupertu. — V Šent Rupertu je bival umrl kot vpokojenec 28 let in kot učitelj 18 let. Vsega skupaj je služil kot učitelj celih 42 let. Naj v miru počiva! Feri.

Goriške vesti.

—g— Iz seje ožjega okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. Ker g. prof. Berbuč ni več deželni odbornik, je izstopil iz okrajnega šolskega sveta, in deželni odbor je namesto njega imenoval za svojega zastopnika župana Gruntarja iz Šmarji. — Deželni šolski svet naroča vsem okrajnim šolskim svetom, da se pri nastavljanju učiteljev v krajih, kjer obstoje obrtne šole, ozira kolikor mogoče le na učitelje, ki imajo za te šole usposobljenost. — Ugodi se vsem šestim prošnjam glede petletnic. — Prošnjam za podpore se ugodi le deloma. — Nato se obravnavajo dopisi glede raznih poprav in naprav. Sklene se vse potrebno. — Pri tožbi knezoškofijskega ordinariata proti sestavi krajnega šolskega sveta v Braniču ker se je oziralo namesto na župnika na veroučitelja, se ugodi. Bila je le pomota, ki se popravi. — Prošnji krajnega šolskega sveta v Kanalu za razširjenje petrazrednice se ne ugodi, ker niso dani postavni pogoji. Sicer pa pride stvar v obravnavo na prihodnji seji pomnoženega okrajnega šolskega sveta, ki bo obravnaval še deset sličnih prošenj. Takrat se bo obravnaval tudi proračun. — Začasne učiteljce se nastavijo: Marija Kündigova v Črničah, Karmela Braidova v Prvačini in Roza Figljeva v Kojskem.

Splošni vestnik.

Poziv cenjenim tovarišicam in tovarišem. Prvo številko »Domačega ognjišča« 1914 bi radi poslali na ogled osebam, ki do sedaj še niso nanje naročene. Vljudo prosimo torej cenjene tovarišice in tovariše, da nam blagovolijo poslati naslove takih oseb, ki bi se morda naročile na »Domače ognjišče«. — To je edini slovenski list, ki si je zastavil nalogo, širiti med slovenski narod, posebno med slovenske matere, smisel za pravo, dobro odgojo otrok. Takega lista je naš narod krvavo potreben. Pomagajte ga nam širiti med ljudstvo! — Naslove blagovolite poslati »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani.

Pozor, tovariši in tovarišice! Opozarjamo in prosimo, da zastavite svoje moči sedaj za razširjenje »Slov. Ilustrovanega Tednika«. Ta list se čedalje lepše razvija in to budi zavist gotovih ljudi, da so začeli ruvati zoper njega. Ker si je pridobil najboljše slovenske pisatelje in pisateljice za sotrudnike, pravijo in pišejo, da sedaj ne bo več za krščanske hiše. — »Slov. Ilustrovani Tednik« zasluži nas vseh največjo podporo, ker širi izobrazbo med ljudstvo. Vsaka šola bi ga naj imela in razširite ga v vse slovenske rodline. Zahtevaite ga po vseh gostilnah, društvih, brivnicah itd. da izpodrine tuje židovske Slovencem sovražne liste.

LISTNICA UPRAVIŠTVA.

S 50. številko je bil izkazan ves »glod«. — Srečen, kdor ga nima! Tudi upravniki in upravništva ne moreta brez njega izhajati. Glede »gloda« je dobilo n. pr. nekaj pritožb, ki jim je dalo posebej pojasnila. Štajerskim in onim naročnikom, ki plačujejo po soc. odseku G. in Kr. dr. v Celju, se je izkazoval pomotoma, ker ni bil na razpolago imenik teh članov. Prosimo oproščenja! Z novim letom dobe vsi c. naročniki položnice, ki se naj jih pridno poslužujejo. Vsak bo imel tudi na ovitku izkazano, do kedar ima naročnino plačano. (Pri tem se bode seveda upošteval »glod«!) Vsa plačila, dopisi in reklamacije naj se naslovijo le upravništvu, ker se s tem olajšuje poslovanje. Zajedno naj se vselej navede štev. naročnika, ki je na naslovnem ovitku! — Upravništvo prosi tudi, naj vsi naročniki v mestih navedejo po dopisnici ali pri plačilih natančni naslov (tudi ulico, trg, cesto in hišno številko), da ne bo konflikta s pošto in nepotrebne jeze tam in tu. Vsem c. naročnikom: Srečno in veselo novo leto! Vsak skušaj pridobiti novih naročnikov!

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2338.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v [Smartnem pri Litiji] se razpisuje s tem učiteljska služba z omejitvijo za moške prosilce v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 6. januarja 1914.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 18. decembra 1913.

Štev. 977.

Naznanilo.

Na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani se bode v času od 15. aprila do 15. julija 1914 vršil I. delni kurz strokovnega tečaja za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Drugi delni kurz pride leta 1916. na vrsto.

Primerčno (z izpričevali in nastavnimi dekreti) opremljene prošnje je vložiti najmanj dva meseca pred pričetkom tečaja potom predpostavljenega šolskega vodstva direktno (ne potom okrajnega šolskega sveta) pri podpisnem c. kr. ravnateljstvu. Prošnji je priložiti dokaz, da ima prosilec potrebni dopust za obisk kurza zasiguran.

Šolska vodstva naj na prošnjah pripomnijo, koliko v kurzih izobraženih učiteljev se na dotični obrtni nadaljevalni šoli nahaja.

Vsak obiskovalec, ki stanuje izven Ljubljane, ima pravico do državne podpore mesečnih 60 K.

Pisalne in risalne potrebščine (izimši risala) dobe obiskovalci brezplačno na razpolago.

Natančnejša pojasnila se dobe pri podpisnem ravnateljstvu.

C. kr. ravnateljstvo državne obrtne šole v Ljubljani, dne 15. decembra 1913.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Knjigoveznica Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice. Cene zmerne, delo solidno.

P. n. učiteljstvu in slavnemu občinstvu se priporoča

Kavarna 'EVROPA' v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je »Učiteljski Tovariš« in vsi drugi slovenski ter velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je vedno kar najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc, kavarnar.

Prvo splošno uradniško društvo

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse št. 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenost prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljša, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrsko Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Garancijsko premoženje koncem I. 1912. 84 milijonov kron

Stanje zavarovanj koncem I. 1912. 222 milijonov kron

Izplačanih zavarovanj do konca I. 1912. 121 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kakve obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva

za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystraß 10.

Barhenti, flanele, sefirli, pliketi, kanefasi, kepr.

Vse tkanine preskrbi

M. JIRSOVA

učiteljeva soproga

Platno, damaski, robci, brisače, rjuhe, vsa oprava.

lastnica ročne tkalnice v Novem Hradku nad Metnjo št. 16 (Česko).

40 m ostankov za 20 K franko.

Neugajajoče vrnite.

Učiteljstvu popust.

Vzorci franko.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana

Prešernova ulica št. 3

Ljubljana

je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

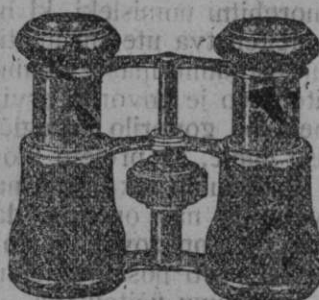
brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 1/4 % obrestim in najmanj 3/4 % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toploмери, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekte itd. Strogo solidna trdka!! Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastoj. Cene solidne! Postrežba točna! Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.